

BALATONMÁRIAFÜRDŐI NÁDASOK TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE

Balatonmáriafürdő partszegélyi nádasai, vizes élőhelyei, lápos területei része a Balatonfenyves-Máriafürdő-Balatonszentgyörgy berek jellegű nádasainak, amely a déli part egyetlen nagy kiterjedésű összefüggőnek tekinthető nádas tömbje. A terület védettségét természetvédelmi szakemberek, már évtizedekkel ezelőtt napirendre tűzték, amely kezdeményezés a központi jogalkotás részéről is támogatást élvez.

1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉSEK

Jelen helyi védelem céljai, hogy a Balaton legnagyobb természetszerű nádasának részét képező területen:

- 1.1. a kiterjedt rekettyés fűzláp, kékperjés láprét, magassásos, zsombékos és nádas élőhelyek, valamint ezek növényvilágának megőrzése sikeres legyen, különös tekintettel a gyilkos csomorika (*Cicuta virosa*), a kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), a kúszó csalán, (*Urtica kioviensis*), a , és a mocsári tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*), Békakonty (*Listera ovata*), Fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*), Pókbangó (*Ophrys sphegodes*) állományaira;
- 1.2. a területen található állatvilág megőrzése, különös tekintettel a fészkelő madárállományra és a vidra (*Lutra lutra*) állományaira, a kétéltű szaporodóhelyek zavartalanságának biztosítása, az ezeken élő védett fajok, pl. a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), Kecskébéka (*Pelophylax esculentus*), Kacagó béka (*Rana ridibunda*), Kis tavibéka (*Rana lessonae*), Tarajos göte (*Triturus vulgaris*), Pettyes göte (*Triturus cristatus*)...stb., valamint a területen élő hüllők (pl. mocsári teknős (*Emys orbicularis*), Fúrge gyík (*Lacerta agilis*), Vízisikló (*Natrix natrix*), Kockás sikló (*Natrix tessellata*) és szaporodóhelyeik védelme.
- 1.3. a kezelési terv megvalósítása tegye lehetővé, hogy a balatonparti nádas területeken a természetes ökológiai folyamatok érvényesülhessenek és azok megfigyelése biztosítva legyen, a nádas és a csatlakozó vegetációegységek közvetlen, az állatvilág közvetett védelmét szolgálják;
- 1.4. a jellegzetes tájkép, a nyíltvizes területek, rekettyefüzes, nádas, lápi nádtippanos, magassásosok, és mocsárrétek, valamint az őshonos fajokból álló facsoportok mozaikjainak megőrzése azok fenntartásával, illetve helyreállításával; további cél az élőhelyek természetességi állapotának javítása, térbeli változatosságuk, biológiai sokféleségük növelése az őshonos élővilág tekintetében.
- 1.5. az agresszív, invazív neofitonok terjedésének visszaszorításával elő kell segíteni az élőhelyek társulásainak természetközeli fajösszetételi állapotának fennmaradását;

- 1.6. a természetvédelem érdekeivel összhangban a terület természeti értékeinek kutatása és bemutatása;
- 1.7. a védett terület jogi helyzetét úgy kell rendezni, hogy a terület természetvédelmi megőrzése, kezelése és bemutatása a leghatékonyabban történhessen.

2. TERMÉSZETVÉDELMI STRATÉGIÁK

A nádas és természetes kísérőfajainak együttese vízi, mocsári, lápi, talajon, bokrokon és fákon élő és táplálkozó állatfajok élőhelye. Az állatfajok védelmét, létfeltételeik fenntartását hosszú távon biztosítani kell. Ennek módjai:

- 2.1. A jellegzetes berek jellegű nádasok magassásos, zsombéksásos, bokorfüzes élőhelyek és a honos fafajokból álló természetes facsoportok háborítatlanságának biztosítása.
- 2.2. Az invazív fafajok és az özönfajok, így különösen a magas aranyvesző (*Solidago gigantea*), süntök (*Echinocystis lobata*), sövényiszulák (*Calystegia sepium*), zöld juhar (*Acer negundo*) visszaszorítása aktív természetvédelmi kezeléssel.
- 2.3. Természetvédelmi kezeléseket megalapozó és azokat továbbfejlesztő kutatások beindítása.
- 2.4. A terület jellegzetes táji értékei védelmének biztosítása a tájkép-átalakítással járó tevékenységek szabályozásával, a partszegélyi nádasok feltöltésének és más földmunkák teljes tilalma, a partszakasztól 30 méterre építési beruházási céllal történő átalakítások, és feltöltések, hulladékok és más, a területre üdülési-, vagy természetvédelmi célból nem tartozó tárgyak tárolásának teljes tilalma.

3. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK ÉS TILALMAK

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

- a) Az eredeti természeti és környezeti állapot bármilyen módon történő megváltoztatása tilos!
- b) Az őshonos növénytársulások, növények, így különösen a Balaton és a parti zóna nádasainak védelméről, valamint az ezeken folytatott nádgazdálkodás szabályairól szóló 22/1998. (II. 13.) Korm. rendelettel is védett nád eltávolítása, kivágása, kiirtása, égetése tilos!
- c) Tilos a természetvédelmi területen olyan létesítményt elhelyezni és üzemeltetni, amely a táj jellegét, védett növény- és állatvilágának élettevékenységét, valamint a természetvédelmi terület rendeltetésének betöltését zavarja vagy veszélyezteti!
- d) A területen gép, munkagép elhelyezése, tárolása tilos!
- e) Tilos bármiféle természetidegen anyag - amely alkalmas lehet arra, hogy a vizes élőhelyek ökológiai egyensúlyát veszélyeztesse – elhelyezése, illetve tárolása!
- f) A terület építési törmelékkel, földdel - különösen más területről származó földdel - történő feltöltése, építőanyag, hulladék, vegyszerek, gumik lerakása, deponálása tilos!
- g) Tűzet gyújtani és égetni tilos!
- h) Tilos technikai sporttevékenységet végezni!

- j) A természetvédelmi hatóság engedélye szükséges különösen:
 - a terület nem természetvédelmi célú igénybevételéhez;
 - a területek jellegének, használatának megváltoztatásához.

Ha a nádas kipusztulása a tulajdonos (vagyonkezelő, használó) jogellenes mulasztásának vagy tevékenységének az eredménye, az eredeti állapotot köteles a saját költségén helyreállítani. Aki a nádaszt károsítja, az köteles az érintett területen a nádas-rehabilitációt - szakértői útmutatás és ellenőrzés mellett - elvégezni. Ha e kötelezettségét nem teljesíti, a nádas-rehabilitációra a hatáskörrel rendelkező hatóság kötelezi, ennek eredménytelensége esetén a rehabilitációt költségére elvégezteti.

3.1.2. Fajok védelme

- a) A hal, kétéltű, hüllő és vízimadár szaporodóhelyek zavartalanságát a tavaszi időszakban biztosítani kell, munkavégzés, vagy zavaró beavatkozás végzése március 1. és június 30 között tilos!
- b) A területen található védett növények mozgatása vagy az ilyen növények, illetve azok élőhelyét érintő egyéb beavatkozás tilos!
- c) A természetvédelmi kezelő mesterséges odúk kihelyezésével segíti az odúlakó madár és denevérfajok sikeres megtelepedését. Ezen odúk zavarása tilos!

3.1.3. Látogatás, oktatás, bemutatás

- a) A területet oktatási és bemutatási céllal, és elsősorban a szakemberképzés érdekében lehet hasznosítani.
- b) A terület látogatása – a jogszerűen gazdálkodók és a természetvédelmi kezelést végzők kivételével - csak gyalogosan lehetséges, az utakról tilos letérni.

3.1.4. Kutatás, vizsgálatok

A területen csak a természetvédelem érdekében történő, illetve a terület természetvédelmi kezelésével kapcsolatos, a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett, részletes kutatási tervvel rendelkező kutatási tevékenység engedélyezhető.

3.1.5. Terület- és földhasználat

- a) A területen új építmény létesítése - természetvédelmi kezelést, illetve az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérését szolgáló építményen kívül – tilos!
- b) Tehát a területen tilos minden olyan új létesítmény építése, fejlesztése, felállítása, ami nem közvetlenül természetvédelmi célokat szolgál, így pl: épület, építmény, infrastruktúra-hálózat (pl. elektromos hálózat és berendezései), közmű, feltáró- és sétaút, emlékmű, lépcső, támfal, víziállás, csónakkikötő stb.
- c) Burkolt és burkolatlan utak újonnan nem alakíthatók ki a területen, a meglévő utak, bejárók, ösvények szélesítése tilos! Az újonnan vagy engedély nélkül a nádasba, lápos területbe vágott utat, ösvényt a tulajdonos köteles visszaállítani az eredeti állapotába!
- d) A területen új nyomvonalas létesítmény nem építhető. A meglévő vezetékek esedékes felújításakor a nyomvonalakat a területen kívülre vagy felszín alá kell helyezni.
- e) A területen a nagyvadállomány szabályozása kívánatos, annak végrehajtása az egyéb feltételek rendelkezésre állása esetén, az élőhelyek zavartalanságának biztosításával és megőrzésével engedélyezhető.

- f) A területen sózó, szóró és egyéb vadgazdálkodási létesítmény - magasles kivételével - nem építhető.
- g) A terület vízellátása érdekében nem engedélyezhető olyan beavatkozás, amely csökkentheti a terület vízkészletét!
- h) A területen található utakon csak a természetvédelmi kezelés, valamint jogszabályban előírt engedéllyel rendelkező tevékenységek végzése érdekében (ideértve a munkagépek behajtását is) lehetséges gépjárművel történő közlekedés.

3.2. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Nádasok kezelése

- a) Nádaratás csak a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, és a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Balatonra vonatkozó aktuális irányelvei betartásával végezhető.
- b) A nádaratás során 70 % avas nádat vissza kell hagyni a területen. Nagygépes aratás kizárólag a víz felől végezhető. A bejárók közötti, berkesedő részek vágására kiegészítő és kézi megoldás alkalmas és lehetséges.
- c) Ha a nádas (beleértve az egyéb vízparti növényzetet) kipusztulása a tulajdonos (vagyonkezelő, használó) jogellenes mulasztásának vagy tevékenységének az eredménye, az eredeti állapotot köteles a saját költségén a mulasztást megállapító végzés jogerőre emelkedését követően 3 hónapon belül helyreállítani! A helyreállítás elmaradása esetén az illetékes hatóság azt a tulajdonos költségére elvégezteti.

3.2.2. Művelés alól kivett területek kezelése

Az őshonos fafajokból álló, nem üzemtervezett facsoportokat kímélni kell, de a megtelepedő idegenhonos faegyedeket el kell távolítani. Az eltávolítást, bármiféle beavatkozást kizárólag a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság szakfelügyelete mellett végezhető.

4. EGYÉB TEVÉKENYSÉG VÉGZÉSE A VÉDETT TERÜLETEN

4.1. Fürdőzés

Kiemelt figyelemmel arra, hogy Balatonmáriafürdő a sekély vize miatt gyermekes családoknak, társaságoknak, fiataloknak és időseknek már egy évszázada egyaránt közkedvelt nyaralóhelye, a nádasok és vizes élőhelyek, a növény- és állatvilág óvása mellett, mindezek természetes egységének fenntartásával - a helyi lakosok, nyaralók vízhez jutását is fontosnak tekintjük.

Az a Balaton és a parti zóna nádasainak védelméről, valamint az ezeken folytatott nádgazdálkodás szabályairól szóló 22/1998. (II. 13.) Korm. rendelet hatálybalépése előtt kialakított, 2 m-nél nem szélesebb családi, vagy kisközösségi céllal használt vízi lejárók tovább használhatók a természet megóvása mellett. A Balatonmáriafürdőre jellemző, tájjellegű bejárók, napozók építésénél azonban csak természetes anyagok felhasználása (acél, fa) megengedett. Műanyagok, vagy más, a természet károsítására alkalmas, kioldódó komponenseket tartalmazó anyagok pl. gumiabroncsok, műanyag deszkák, műanyag-karók. stb.) alkalmazása tilos.

Tilos új lejárók, utak építése, telepítése!

A meglévő lejárókhoz vezető ösvények, csapások szélesítése, szilárd burkolattal való ellátása tilos!

A vízügyi hatóság által későbbi időpontban engedélyezendő lejárókhöz, vízi állásokhoz új ösvény, illetve csapás nem hozható létre. Ebben a tekintetben a 2023-ban, valamint korábban készült légifelvételek, és nádtérkép által tartalmazott adatok az irányadók.

- a) A fürdőzés során mindenki köteles a fennálló növény- és állatvilág biodiverzitását tiszteletben tartani, tilos azt a szükségesnél nagyobb mértékben zavarni!
- b) Tilos a védett területen szemetet eldobni!
- c) Tilos a védett területen és a Balaton vizében bármilyen szintetikus vegyszer használata tisztítási célból is! (Pl. tilos tisztálkodás céljából mosakodni, hajat mosni!)
- d) A nádasban sem szerves, sem szervetlen hulladék, föld, építési törmelék nem rakható le. A védett területen, a nyílt vízfelületeken kialakuló – táplálékforrásként és fészekalapként szolgáló – vízi növényzetet kiirtani nem szabad!

4.2. Horgászat

A terület helyi védettsége nem akadályozza a magánszemélyek horgászati tevékenységét. Üzletszerű tevékenység köré szerveződő horgászat a védett területen azonban tilos, kivéve az önkormányzat által létrehozott strandokon, az önkormányzat által meghatározott szabályok szerint! A horgászati tevékenység a természet kímélete, és védelme mellett gyakorolható, figyelemmel arra, hogy Balatonmáriafürdőn népszerű tevékenység a horgászat. A horgászati tevékenység nem gyakorolható a nádasok, és vízi élőhelyek aránytalan veszélyeztetésével, károsításával, valamint nem járhat a fürdőzők aránytalan zavarásával. A horgászat az alábbi többlet-szabályok betartásával gyakorolható:

- a) A horgászati célból történő nádirtás tilos!
- b) Vízi-járművet tárolni csak az arra kijelölt, engedélyezett víziállásoknál lehet!
- c) A Balatonra vonatkozó előírásokat a területi engedélyekben fel kell tüntetni!
- d) Vízijárművel a nádasban közlekedni, abba a jármű részére utat vágni nem szabad!

Készítette:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság